

RAPPORTAGE

Doorberekening huisvesting statushouders

Gemeente Noardeast-Fryslân

Inhoudsopgave

1 Samenvatting	3
1.1 Directe gemeentelijke kosten	3
1.2 Indirecte maatschappelijke kosten	4
2 Inleiding	7
2.1 Aanleiding en vraagstelling	7
2.2 Aanpak en werkwijze	8
3 Gemeentelijke taakstelling huisvesting statushouders	9
3.1 Wettelijke taakstelling vanuit het Rijk	9
3.2 Geleverde inspanning gemeente Noardeast-Fryslân	10
4 Directe gemeentelijke kosten	11
4.1 Huisvestingskosten	11
4.1.1 Kosten realiseren huisvesting voor statushouders	11
4.1.2 Financiële regelingen voor huisvesting van statushouders	14
4.2 Wet inburgering (2021)	14
4.3 Sociaal Domein	16
4.3.1 Participatiewet	17
4.3.2 Jeugdwet	17
4.3.3 Wmo	18
5 Indirecte maatschappelijke kosten	20
5.1 Zorgkosten	20
5.1.1 Huisartsenzorg	20
5.1.2 Tandartsenzorg	20
5.2 Onderwijskosten	21
5.2.1 Primair onderwijs	21
5.2.2 Voortgezet onderwijs	21
5.2.3 Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	22
5.3 Maatschappelijke baten	22
6 Bijlage	23

1 | Samenvatting

De gemeenteraad van Noardeast-Fryslân heeft in meerderheid het college verzocht om onderzoek te doen naar het maximaal aantal statushouders dat gehuisvest kan worden in de gemeente. In dit onderzoek zijn enkel de financiële gevolgen van de huisvesting en begeleiding van statushouders in kaart gebracht. Het gaat hier concreet om verschillende categorieën kostenposten, zowel directe gemeentelijke kosten alsook indirecte maatschappelijke kosten zoals onderwijs- en zorgkosten. Baten vanuit het Rijk worden ook weergegeven in de factsheet. Baten hebben betrekking op financiële regelingen die het Rijk beschikbaar stelt voor het realiseren van flexibele huisvesting, zoals een financiële tegemoetkoming voor verplaatsbare flexwoningen. De uitvoeringskosten voor de uitvoering van de wetten in het Sociaal Domein en begeleiding vanuit de Wet Inburgering (2021) zijn netto uitvoeringskosten.

Deze samenvatting bevat een toelichting op de bedragen die in de factsheet worden gerapporteerd. Ondanks dat er concrete bedragen worden weergegeven, willen de onderzoekers in deze toelichting echter benadrukken dat “de” kostprijs voor “de” statushouder niet eenduidig berekend kan worden. Hiervoor is de groep statushouders te divers. Verschillende achtergrondkenmerken van statushouders (zoals leeftijd, geslacht en land van herkomst) zijn van invloed op hun leefsituatie, maatschappelijke deelname en integratie. Daarnaast kan de groep statushouders onderverdeeld worden in verschillende cohorten, op basis van het jaar waarin zij een verblijfsvergunning hebben ontvangen (het CBS doet cohortenonderzoek sinds 2014). De samenstelling van ieder cohort is verschillend en bovendien maakt ieder cohort door de tijd heen een eigen ontwikkeling door op het gebied van leefsituatie, maatschappelijke deelname en integratie.

Bij de berekening van de kostprijs per statushouder zijn er in potentie dus veel factoren die daarop van invloed zijn. Noodgedwongen hebben we bij de berekening van de kostprijs per statushouder verschillende assumpties gedaan die we hieronder puntsgewijs zullen weergeven. Voor de uitgebreide berekeningen kunt u de achtergrondrapportage raadplegen. Deze berekeningen zijn – vanzelfsprekend – gemaakt op basis van officiële bronnen. Ook de bronvermelding staat in de achtergrondrapportage weergegeven.

Voor de bedragen die in de factsheet genoemd worden gaan we er gemakshalve vanuit dat de gemeente honderd statushouders opvangt. Het gaat hier dus om de kosten die de gemeente (of het Rijk als het gaat om onderwijskosten) verwacht te maken op basis van het huisvesten en begeleiden van honderd statushouders. De prijs per honderd statushouders is gebaseerd op populatiegemiddelden, de ene keer gemiddelden uit de Nederlandse populatie, de andere keer uit gemiddelden van de populatie statushouders. Op basis van deze gemiddelde groep van 100 statushouders hebben we een gewogen gemiddelde kostprijs per statushouder berekend. *Daarbij is het noodzakelijk om op te merken dat dit bedrag enkel een indicatie geeft van de kosten per statushouder wanneer in totaal 100 statushouders worden opgevangen.* Hieronder leggen we beknopt uit hoe we per kostenpost tot een concreet bedrag zijn gekomen. Voor een gedetailleerdere berekening verwijzen we naar de achtergrondrapportage.

1.1 Directe gemeentelijke kosten

Huisvestingskosten

Bij de kosten voor huisvesting voor 100 statushouders zijn we uitgegaan van de helft reguliere sociale woningbouw en voor de andere helft huisvesting van statushouders in een verplaatsbare flexwoning (PMC 14: ééngezinswoning met 4-5 kamers). De prijzen zijn exclusief btw en worden gebaseerd op verschillende parameters, waaronder stichtingskosten, grondkosten, exploitatiekosten en eisen aan de woning. De prijzen in de factsheet bevatten de kosten van een gemiddeld jaar, dus geven niet de prijzen voor nieuwbouw weer¹. Bij

¹ Raadpleeg p. 10 voor de prijs van nieuwbouw sociaal huur en p. 12 voor de prijs van nieuwbouw van PMC-14 flexwoning.

het berekenen van de gemiddelde exploitatiekosten per jaar hebben we hier enkele assumpties gedaan. We verwijzen voor een verdere toelichting naar de achtergrondrapportage.

Uitgaande van een gezin van 5 personen is de gemiddelde jaarlijkse prijs per sociale huurwoning vermenigvuldigd met 10 (50 statushouders in reguliere sociale huur), en de prijs per flexibele woning ook met 10 (50 statushouders in een flexibele woning). Let wel: op de factsheet worden de financiële regelingen vanuit het Rijk per woning weergegeven. We gaan uit van 10 maal aanvraag Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoning en 13 maal Regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders. Deze baten zijn verdisconteerd in het op de factsheet weergegeven eindbedrag.

Sociaal Domein

Bij de netto uitvoeringskosten van de **Participatiewet** nemen we aan dat op iedere 100 statushouders 72,5 statushouders een uitkering ontvangt. Dit is het gemiddelde % van de statushouders (cohort 2014) die een uitkering heeft in de periode tussen 2015 (90%) en 2022 (55%). Let wel: 97% hiervan betreft een bijstandsuitkering, op 100 statushouders is dat gelijk aan 70,3 personen. Omdat het verschil met het percentage Nederlanders dat een bijstandsuitkering ontvangt substantieel is (4,5% in 2023), zijn we het berekenen van dit bedrag uitgegaan van de populatie statushouders om tot een realistische inschatting van de kosten te komen.

Bij de kosten van de **Jeugdwet** gaan we ervan uit dat 2,8 jongeren per 100 statushouders gebruik maken van jeugdzorg. Dit is gelijk aan 9% van de jongere statushouders (tot 22 jaar) die een vorm van jeugdzorg ontvangt (CBS 2024). Dat is nagenoeg identiek aan het aantal Nederlandse jongeren dat landelijk en in de gemeente Noardeast-Fryslân gebruik maakt van jeugdzorg. Dit percentage en de berekening worden verder toegelicht op p. 14 van het achtergrondrapport.

Het aantal statushouders dat gebruik maakt van maatwerkvoorzieningen in de **Wmo** wordt in geen enkele studie genoemd, noch door CBS, noch door Divosa. Bij de berekening zijn we uitgegaan van het percentage Nederlanders dat gebruik maakt van maatwerkvoorzieningen in de Wmo in 2023 (7%). We veronderstellen dus dat op een groep van 100 statushouders, 7 statushouders een indicatie hebben voor een maatwerkvoorziening Wmo.

Wet Inburgering (2021)

De structurele uitvoeringskosten van de Wi 2021 zijn berekend op basis van de aangewende middelen in 2023 en het aantal gehuisveste statushouders (66) in 2023 in de gemeente Noardeast-Fryslân. Zo zijn we tot de structurele uitvoeringskosten van de wet per statushouder gekomen in de gemeente. Het weergegeven bedrag in de factsheet zijn de structurele uitvoeringskosten voor de huisvesting voor een groep van honderd statushouders.

1.2 Indirecte maatschappelijke kosten

Zorgkosten

Bij de **huisartsenzorg** gaan we uit van het gemiddeld aantal consulten per jaar van de verzekerde Nederlander. Ook bij de **tandartsenzorg** nemen we de gemiddelde tandartskosten per Nederlander mee. Het is aannemelijk dat zorgkosten van statushouders hoger zijn, denk bijvoorbeeld aan de extra kosten van een tolk. In de achtergrondrapportage reflecteren we hier kort op, maar verschil in zorggebruik tussen de Nederlandse populatie en de populatie statushouders wordt hier niet gemaakt in de berekening van de kosten. De weergegeven bedragen hebben betrekking op deze specifieke zorgkosten voor 100 personen in één jaar tijd.

Onderwijskosten

Ook bij de onderwijskosten zijn we uitgegaan van de jaarlijks door het Rijk bekostigde uitgaven per jaar per leerling. We zijn kortweg bij de berekening uitgegaan van het percentage onderwijsdeelname per honderd

statushouders. Deelname aan **primair en voortgezet onderwijs** hebben betrekking op statushouders jonger dan 18 jaar (31 op 100 statushouders is jonger dan 18 jaar). Deelname aan **mbo** heeft betrekking op statushouders ouder 18 jaar (69 statushouders op 100 statushouders is ouder dan 18 jaar). We zijn voor de groep jongeren uitgegaan van 100% onderwijsdeelname aan primair en voortgezet onderwijs. Voor de groep ouderen dan 18 jaar is onderwijsdeelname aan een mbo-instelling 83%. Zie voor de specifieke berekening de bijlage van de achtergrondrapportage.

Op de volgende pagina treft u de factsheet aan. Omdat statushouders dat in principe voor vijf jaar zijn (waarna zij doorstromen naar een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd of naturalisatie), hebben we ook de vijfjaarlijkse kostprijs ingevoegd in de factsheet.

Doorberekening huisvesting statushouders **Gemeente Noardeast-Fryslân**

Directe gemeentelijke kosten

Huisvestingskosten (gemiddelde jaarlijkse kosten)

Bouw- en exploitatiekosten 10 sociale huurwoningen

€ 127.095

Bouw- en exploitatiekosten 10 verplaatsbare flexwoningen: 10 x PMC 14 gezinswoning

€ 200.789

Baten ten behoeve van huisvesting (gemiddelde jaarlijkse baten)

Regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders

€ 700

Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoning

€ 520

Uitvoeringskosten Sociaal Domein (op jaarbasis)

Participatiewet
Netto uitvoeringskosten

€ 260.813

Jeugdwet
Netto uitvoeringskosten

€ 59.274

Wmo
Netto uitvoeringskosten

€ 22.197

Wet inburgering 2021

Uitvoeringskosten van de wet bij huisvesting en begeleiding 100 statushouders

€ 280.600

Maatschappelijke baten

Gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen statushouder (2022)

€20.700

Indirecte maatschappelijke kosten

Zorgkosten (op jaarbasis)

Huisartsenzorg
Gemiddelde kosten voor 100 statushouders

€27.600 (4,7 consulten per persoon per jaar)

Tandartsenzorg
Gemiddelde kosten voor 100 statushouders

€28.300

Onderwijskosten (op jaarbasis)

Primair en voortgezet onderwijs
Gemiddelde overheidsuitgaven op jaarbasis

€ 391.375

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
Gemiddelde overheidsuitgaven op jaarbasis

€ 720.195

Totalen

Kostprijs 100 statushouders per jaar (incl. baten t.b.v. huisvesting)

€ 2.103.938

Jaarlijkse kostprijs huisvesting en begeleiding van een statushouder

€ 21.040

Vijfjaarlijkse kostprijs huisvesting en begeleiding van een statushouder

€ 105.197

2 | Inleiding

2.1 Aanleiding en vraagstelling

Aanleiding

Op 4 juli 2024 heeft de gemeenteraad van Noardeast-Fryslân in meerderheid het college verzocht om onderzoek te doen naar het maximaal aantal statushouders dat gehuisvest kan worden. De gemeente heeft onderzoeksbureau Enneüs gevraagd te assisteren bij de uitvoering van dit onderzoek.

In een eerste bespreking op dinsdag 1 oktober tussen het clusterhoofd Mienskip en onderzoeksbureau Enneüs is de veelzijdigheid van de vraag besproken. Zo kan de motie betrekking hebben op de financiële kaders, sociale kaders, geografische kaders of bestuurlijke kaders. Afgesproken is dat in dit onderzoek in eerste instantie enkel de financiële gevolgen van de huisvesting van statushouders in kaart worden gebracht en er geen uitspraken worden gedaan over haalbaarheid (dat is immers een politieke aangelegenheid). Wel zal beknopt worden ingegaan op de mogelijkheden van woningcorporaties voor uitbreiding van de huidige huisvesting van statushouders. Wanneer in dit stuk wordt gesproken over de kosten voor huisvesting van statushouders worden daarmee alle kosten bedoeld die gepaard gaan met de huisvesting, opvang en begeleiding van statushouders binnen de gemeente. Daarbij kijken we tevens naar de gemiddelde duur dat een persoon statushouder is (5 jaar) zodat zicht verkregen kan worden op de totale kosten.

Hoofdvraag

In het onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Welke financiële kosten en baten zijn gemoeid met de huisvesting en begeleiding van een statushouder?

Met andere woorden, dit onderzoek beoogt de kostprijs voor de huisvesting en begeleiding van statushouders in de gemeente Noardeast-Fryslân inzichtelijk te maken.

Deelvragen

Daarbij onderscheiden we een aantal voorlopige deelvragen. In samenspraak zullen we de deelvragen verder aanscherpen.

1. Wat zijn de wettelijke kaders rondom de huisvesting van statushouders die financiële gevolgen hebben voor de gemeente?
2. Welke kostenposten zijn vanuit de literatuur en praktijkvoorbeelden te onderscheiden voor de huisvesting van statushouders? Zijn er specifiek verschillen in kosten voor verschillende vormen van huisvesting?
3. Wat zijn de financiële tegemoetkomingen van het Rijk en het COA voor de huisvesting van statushouders binnen de gemeente en onder welke voorwaarden kan hier aanspraak op gemaakt worden?
4. Zijn het aantal statushouders dat wordt gehuisvest en de duur van de huisvesting van invloed op de kosten voor de huisvesting van statushouders?

Het doel van het onderzoek is om de gemeenteraad te voorzien van inzicht in de kosten van de huisvesting en begeleiding van statushouders om zo gefundeerde besluitvorming hierover mogelijk te maken.

2.2 Aanpak en werkwijze

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen onderscheiden we een tweetal methoden.

Documentstudie

Dit onderzoek zal starten met een beknopte documentstudie om de huisvesting van statushouders in kaart te brengen. Hiertoe dienen documenten gedeeld te worden die inzicht in het aantal statushouders dat de gemeente op dit moment opvangt, wat de kosten zijn die hiermee gemoeid zijn en zo specifiek mogelijk hoe deze kosten zijn opgebouwd. Dit geeft ons de mogelijkheid om op lokaal niveau de kosten voor huisvesting van statushouders inzichtelijk te maken.

Deskresearch

Een belangrijk deel van de onderzoeksinspanningen zal bestaan uit deskresearch. We onderscheiden een aantal elementen:

In de eerste plaats wordt het **wettelijke kader** rondom opvang van statushouders in kaart gebracht. Waar moet de huisvesting van statushouders minimaal aan voldoen? Daarbij kan gedacht worden aan type huisvesting, maar ook vereisten aan inburgering, begeleiding en ondersteuning. We hebben daarbij specifiek oog voor wet- en regelgeving die financiële implicaties kunnen hebben voor de gemeente. De rest van het onderzoek wordt binnen dit wettelijke kader uitgevoerd. Ook zal inzichtelijk worden gemaakt wat de **financiële tegemoetkomingen** zijn vanuit het Rijk.

Verder wordt in kaart gebracht **welke kostenposten** vanuit de literatuur en praktijkvoorbeelden bij andere gemeenten bekend zijn rond de opvang van statushouders. Denk hierbij aan permanente en tijdelijke vormen van huisvesting, maar ook begeleidingskosten en inburgeringskosten. Ook wordt er gekeken naar de bredere maatschappelijke kosten, zoals kosten voor onderwijs en zorggebruik, hoe hoog de kosten zijn die hier mee gemoeid zijn en hoe eventuele verschillen in kosten verklaard kunnen worden. Op die manier wordt een zo volledig mogelijk overzicht verkregen van de kosten, maar ook inzicht geboden in potentieel kosten reducerende maatregelen die gemeenten kunnen toepassen in de huisvesting van statushouders.

3 | Gemeentelijke taakstelling huisvesting statushouders

3.1 Wettelijke taakstelling vanuit het Rijk

De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders gemeenten moeten huisvesten. De verdeling over gemeenten hangt af van hoeveel mensen er in een gemeente wonen. Grotere gemeenten moeten meer nieuwe statushouders huisvesten dan kleinere gemeenten. De gemeenten zijn op grond van de Huisvestingswet 2014 verplicht deze taakstelling te realiseren, vaak in samenwerking met woningcorporaties. Provincies houden toezicht op de gemeentelijke taakstelling.

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) verbindt statushouders aan gemeenten. Eenmaal gekoppeld, beslissen gemeenten zelf wat voor soort woning ze aanbieden. Een gemeente bepaalt sinds 2017 tevens zelf of mensen met een verblijfsvergunning recht hebben op voorrang bij een sociale huurwoning. Het aanmerken van statushouders als urgentiecategorie regelt de gemeente in een huisvestingsverordening. Statushouders mogen een sociale huurwoning bijna nooit weigeren als die is gevonden. De totale doorlooptijd van het toekennen van de vergunning tot verhuizing naar hun koppelgemeente is in theorie 14 weken, in de praktijk duurt het vaak langer voordat statushouders daadwerkelijk hun woning kunnen betrekken².

Statushouders en inburgering

Een statushouder³ is een asielmigrant die na het doorlopen van de asielprocedure een tijdelijke verblijfsvergunning van vijf jaar heeft gekregen en dus gedurende die tijd in Nederland mag blijven. Personen die zich als nareiziger of gezinshereniger vestigen bij een statushouder, vallen ook onder de groep statushouders. Zowel statushouders als gezins- en overige migranten zijn inburgeringsplichtig. Na vijf jaar kunnen statushouders een definitieve verblijfsvergunning aanvragen of zich laten naturaliseren tot Nederlander. Daarmee eindigt hun status als tijdelijke status- of vergunninghouder. Voorwaarde voor een definitieve verblijfsvergunning of naturalisatie is dat statushouders het inburgeringstraject met succes hebben afgelegd⁴ (niet alle statushouders zijn overigens inburgeringsplichtig⁵). Bijgevolg gaan we bij de berekening van kosten en baten in dit onderzoek ervan uit dat de gemiddelde duur van het “statushouderschap” vijf jaar is.

Op 1 januari 2022 is een nieuw inburgeringsstelsel in werking getreden; de Wet Inburgering 2021. Deze nieuwe wet vervangt de Wet Inburgering 2013 en verplicht gemeenten om een regierol te voeren met betrekking tot allerlei zaken die bij inburgering en participatie komen kijken. Gemeenten gaan statushouders ondersteunen en volgen, bijvoorbeeld met inburgeringsplannen, cursussen aanbieden en inburgeraars (financieel) ontzorgen. Daarbij wordt van gemeenten verwacht dat zij een link leggen met activiteiten die ze ook nu al uitvoeren, zoals het stimuleren van (arbeidsmarkt)deelname⁶. Dit onderzoek heeft alleen betrekking op statushouders die vallen onder de nieuwe wet, dus heeft betrekking op asielmigranten die vanaf 1 januari 2022 een tijdelijke verblijfsvergunning hebben ontvangen.

² Bron: COA

³ Vaak ook vergunninghouder genoemd. Wij gebruiken in deze rapportage de term statushouder. De grootste groep statushouders in Nederland in de periode 2013-2024 zijn afkomstig uit Syrië en Eritrea, gevolgd door Turken, Afghanen en Jemenieten (CBS 2024: 7).

⁴ Bron: Divosa, Factsheet statushouders en gezinsmigranten (2022).

⁵ Minderjarigen en 65 plussers, en personen met een handicap of ziekte zijn uitgesloten van de inburgeringsplicht.

⁶ Veldonderzoek kosten nieuw inburgeringsstelsel, AEF rapportage (2019).

3.2 Geleverde inspanning gemeente Noardeast-Fryslân

Uit de *Woonvisie 2020-2025* (p. 27) blijkt dat de gemeente Noardeast-Fryslân statushouders als urgente groep woningzoekenden aanmerkt. De gemeente maakt jaarlijks met verschillende woningcorporaties, zoals Thús Wonen, Wonen Noordwest Friesland en de belangenvereniging De Bewonersraad, prestatieafspraken over de huisvesting van statushouders. In principe worden verreweg de meeste statushouderhouders in het betaalbare deel van de reguliere woningmarkt gehuisvest. In de gesprekken die het onderzoeksbureau heeft gevoerd met het clusterhoofd Mienskip blijkt dat alleen reguliere huisvesting van statushouders met het oog op de taakstelling niet mogelijk is. Hiervoor zijn er onvoldoende vrijkomende woningen in de sociale woningvoorraad beschikbaar.

Taakstelling en achterstanden gemeente Noardeast-Fryslân

In onderstaande tabel volgt een overzicht van de taakstelling huisvesting vergunninghouders van de gemeente Noardeast-Fryslân voor 2024. Zoals op te maken uit de tabel moet de gemeente in 2024 volgens haar taakstelling 92 statushouders huisvesten, maar is er op 1 januari nog een achterstand van 47 te huisvesten statushouders (die niet zijn gehuisvest in 2023). Voor het tweede deel van 2024 is de totale taakstelling (inclusief achterstand) 63. Voor het einde van dit jaar moet op het moment van schrijven (2 december jl.) nog voor 43 statushouders huisvesting worden gevonden.

Tabel 3.1. Overzicht huisvesting vergunninghouders 1 december 2024, Bron: Rijksoverheid.

Stand op 1 januari 2024	47
Taakstelling Q1-Q2 2024	48
Realisatie eerste helft 2024	76
Stand op 1 juli 2024	19
Taakstelling Q3-Q4 2024	44
Correcties	0
Taakstelling inclusief achter/voor	63
Realisatie juli 2024	10
Realisatie augustus 2024	2
Realisatie september 2024	1
Realisatie oktober 2024	4
Realisatie november 2024	3
Realisatie december 2024	?
Realisatie tot 1 januari 2025	20
Achter/voor realisatie tot 1 januari 2025	43
Achterstand realisatie tot 1 januari 2025	43
Voorsprong realisatie tot 1 januari 2025	

Door de gemeente getroffen maatregelen voor (tijdelijke) huisvesting statushouders

In een collegebrief van 6 februari 2024⁷ stelt het gemeentebestuur een aantal maatregelen voor om huisvesting van statushouders op de korte, middel-, en lange termijn mogelijk te maken. Huisvestingsmogelijkheden op de korte termijn die het college noemt zijn het tijdelijk beschikbaar stellen van meer sociale huurwoningen (25% van de vrijkomende woningen in de sociale woningvoorraad), het onzelfstandig huisvesten van vergunninghouders, het aanbieden van statushouders bij particuliere verhuurders en het verhuren van leegstaande zorgappartementen. Opties op de middellange termijn (twee helft 2024 en 2025) zijn huisvesting in verplaatsbare woningen. Op de lange termijn (tweede helft 2026) wordt het ombouwen van bestaand vastgoed en het uitbreiden van bouwlocaties genoemd. De financiering en kosten van deze huisvestingsmaatregelen zullen we in het volgende hoofdstuk behandelen.

⁷ Bron: Collegebrief Maatregelen taakstelling huisvesting statushouders, 6 februari 2024.

4 | Directe gemeentelijke kosten

4.1 Huisvestingskosten

4.1.1 Kosten realiseren huisvesting voor statushouders

Permanente huisvesting: de prijs voor de bouw van een sociale huurwoning

Aedes geeft in haar benchmark-rapportage 2023⁸ aan dat de stichtingskosten (grond, bouwkosten en overige kosten) voor een nieuwbouwwoning in de sociale huursector in 2022 **€ 3.022 per m²** is, een stijging van 12% ten opzichte van 2021. Aedes noemt de stijging van bouw-, materiaal-, en loonkosten als belangrijkste oorzaak voor de gestegen prijs. Tevens constateert Aedes (p. 8) dat de stijging van genoemde kosten een steeds groter knelpunt wordt voor corporaties bij het realiseren van nieuwbouw.

Gemiddelde vierkante meters neemt af

Het gemiddeld aantal vierkante meters van alle nieuwbouwwoningen daalt van 77 m² in 2018 naar 68,2 m² in 2022. Dat komt deels doordat corporaties andere typen woningen bouwen zoals minder eengezinswoningen en meer meergezinswoningen. Maar ook doordat corporaties alle type woningen kleiner bouwen. De gemiddelde oppervlakte van een eengezinswoning is in 5 jaar tijd met 9 m² afgenomen, en het oppervlak van de meergezinswoningen met gemiddeld 2 m².

Gemiddelde kostprijs bouw sociale huurwoning (2022): $3.022 \times 68,2 = \text{€ } 206.100$

De bouwkosten van een sociale huurwoning zijn dus € 206.100. De kosten zijn alleen relevant in de opstartfase (jaar 1). Na de bouw spelen in de jaren erna alleen nog de exploitatiekosten van de woning. Volgens Renda⁹ zijn de exploitatiekosten van een woning (uitgaande van een gemiddelde levensduur van 120 jaar) vijf keer de kosten van de bouwsom: € 1.030.500. Echter, voor de exploitatietermijn, veelal de afschrijftermijn, van een huurwoning hanteren woningcorporaties de parameters van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Zij hebben de exploitatietermijn op vijftig jaar gesteld.

Voor 50 jaar zijn de exploitatiekosten dus $0,4167 \times \text{€ } 1.030.500 = \text{€ } 429.375$. Voor 50 jaar komen de bouwkosten + exploitatiekosten dus uit op: € 635.475. De gemiddelde bouw- en exploitatiekosten per sociale huurwoning per jaar zijn dus: € 12.710. We gaan uit van de bouw van 10 sociale huurwoningen: **€ 127.095**

Tijdelijke huisvesting: flexibele woonoplossingen

Flexibele woonoplossingen hebben twee vormen:

- het ombouwen van bestaand vastgoed, zoals kantoorpanden of overige maatschappelijk vastgoed (leegstaande ziekenhuizen, scholen etc.), naar tijdelijke huisvesting
- het bouwen van tijdelijke flexwoningen.

Het realiseren van tijdelijke woonoplossingen als antwoord op de huisvesting van statushouders zijn zeer recent, waardoor er uit de praktijk vooralsnog weinig referenties te geven zijn.

⁸ Bron: 10 jaar Aedes-benchmark: blijvend leren en presteren. Rapportage Aedes-benchmark 2023.

⁹ Renda is het netwerk van professionals in de sociale woningbouw. Zie voor de website: <https://www.renda.nl/wat-kost-dat-dan>

Verbouw van bestaand vastgoed naar tijdelijke woningen

De gemeente Leiden heeft in 2022 in drie maanden tijd een leegstaande kantoorvleugel van een ziekenhuis getransformeerd tot 22 onzelfstandige en 84 zelfstandige woningen. In zo'n korte tijd bestaand vastgoed transformeren in (tijdelijke) huisvesting is een ingewikkeld proces, waar normaal gesproken twee jaar voor staat. Dat de gemeente Leiden zo snel de woningen heeft kunnen realiseren heeft te maken met enkele succesfactoren en de durf om "compleet tegen de gevestigde orde in te gaan". Enkele succesfactoren zijn:

- De gemeente was al langer bezig was met het verkennen van bestaand vastgoed voor de huisvesting van statushouders, waar een programmamanager intensief bij betrokken is geweest.
- De gemeente beschikt niet over de kennis om zo snel een businesscase in elkaar te zetten. Vandaar dat een RVO-expert is ingehuurd en een expertteam is opgezet¹⁰.
- Draagvlak niet alleen binnen de ambtelijke organisatie, maar ook bij de ketenpartners is een noodzakelijke voorwaarde om transformatiewoningen te realiseren.

Een praktijkvoorbeeld dichterbij huis vinden we in de gemeente Achtkarspelen. Hier worden circa 30 statushouders gehuisvest in het voormalige dienstencentrum van een seniorencomplex aan de Herbranda in Buitenpost. Het pand wordt hiervoor verbouwd: in totaal komen er 14 woningen¹¹.

De financiering van de ombouw zal moeten blijken uit de specifieke businesscases van de betreffende gemeenten. A priori is het niet mogelijk om hier een standaardprijs voor te noemen. Concrete prijzen zullen in de contractafspraken staan die gemaakt worden tussen het Rijk, gemeenten en woningcorporaties.

Nieuwbouw van flexwoningen

Flexwoningen zijn een aparte vastgoedcategorie die we, conform de laatste versie van het *Handboek marktwaardering 2023* (p. 136)¹², definiëren als: 'verplaatsbare woningen, niet zijnde woonwagens, die tijdelijk op een locatie worden geplaatst'. De woningen worden geplaatst op locaties die eigenlijk een andere bestemming hebben dan wonen, maar die wel "woningrijp" worden geacht (d.w.z. voorzien zijn van nutsvoorzieningen). Ook het maken van een businesscase voor flexwoningen (bijvoorbeeld verplaatsbare woningen) is geen gemakkelijke opgave voor gemeenten. Er zijn veel variabelen van invloed op het exploitatieplaatje. Naast initiële kosten van verwerving, infrastructuur, bouw, en dergelijke spelen de kosten van de financiering een grote rol. En vervolgens zijn er lasten tijdens de exploitatie zoals beheer, onderhoud en belastingen. De opbrengsten zijn in belangrijke mate afhankelijk van de zekerheid over de bezetting tijdens een lange looptijd.

In de Aedes-brochure *Verplaatsbare woningen bouwen* (2023) zijn doorrekeningen gemaakt over de kosten van de bouw, de grondkosten en het onderhoud van vier verschillende typen flexwoningen. Prijzen worden vergeleken met het rekenmodel flexwonen van Volkshuisvesting Nederland. Binnen het Aedes-raamcontract gelden maximumprijzen per PMC (Product-Markt Combinatie), maar Aedes geeft aan dat de verwachting is dat prijzen ruim onder de maxima blijven. De prijzen zijn exclusief btw en worden gebaseerd op verschillende parameters, waaronder stichtingskosten, grondkosten en eisen aan de woning. In de prijs zijn kosten voor fundering, collectieve ruimten en eventuele extra eisen van corporaties niet meegenomen. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de brochure.

Tabel 4.1 Rekenmodel businesscase verplaatsbare woningen. Bron: Aedes

¹⁰ Bron: <https://stadszaken.nl/artikel/4677/snel-kantoren-transformeren-tot-huisvesting-vluchtelingen-leiden-laait-zien-hoe-dat-moet>

¹¹ Bron: <https://flexwonen.nl/praktijkvoorbeelden/herbranda-buitenpost/>

¹² Bron: Autoriteit woningcorporaties (Aw): *Handboek modelmatig waarderen marktwaarde*, 31 december 2023 (geactualiseerde versie maart 2024).

Woonstandaard	Aedes		Rekenmodel	
	GBO ¹³	Maximum	Permanent	Tijdelijk+
PMC 11	15	€ 76.800	€ 81.000	€ 76.460
PMC 12	30	€ 115.712	€ 118.000	€ 110.920
PMC 13	45	€ 150.528	€ 155.000	€ 145.700
PMC 14	60	€ 185.344	€ 192.000	€ 180.480

Tabel 4.2 Woonconcepten ingedeeld in product-markt combinatie verplaatsbare woningen

Vier varianten van flexwoningen	Definitie
PMC 11	Eénpersoonshuishouden (studioconcept)
PMC 12	Eén- of tweepersoonshuishouden (2-3 kamer concept)
PMC 13	Gezinnen, maximum huur tweede aftoppingsgrens (3-4 kamer concept)
PMC 14	Gezinnen (4-5 kamer concept)

Bron: Woonstandaard 2.0, Aedes.

De stichtingskosten van de PMC-14 woning zijn € 185.344. Zowel in de Aedes-brochure als onderzoeksbureau Finance Ideas schatten de eerste exploitatietermijn van een verplaatsbare flexwoning op 15 jaar. Het merendeel van de corporaties kiest ervoor de kosten voor onderhoud van de flexwoning te laten aansluiten bij de algemene normen van het reguliere woningbezit (Finance Ideas 2023: 4)¹⁴. We gaan bij het berekenen van de onderhoudskosten dus uit, het leeuwendeel van de woningcorporaties volgend, van de bouwkosten maal 5. De assumpties zijn hier onder meer, net zoals bij reguliere woningbouw, dat onderhoudskosten lineair zijn na oplevering. Dit is in de praktijk uiteraard niet zo. Tevens spelen bij verplaatsbare flexwoningen ook herplaatsingskosten een rol, en vanwege de hogere mutatiegraad komen vaak extra kosten kijken voor beheer en onderhoud (zie ook Planbureau voor de Leefomgeving 2022: 4)¹⁵. Het voert te ver om deze kosten nu ook in ogenschouw te nemen. Echter, we gaan uit van een levensduur/ exploitatietermijn van 15 jaar bij de berekening van de onderhoudskosten, niet van 120 zoals bij een reguliere flexwoning. We voeren de volgende berekening door:

$$500/120 = 4,167\%. 4,167 \times 15 = 62,5. € 185.344 \times 1,625 = € 301.184.$$

$$€ 301.184 / 15 = € 20.079. \text{ Omdat we uitgaan van 10 jaar komen we uit op } € 200.789$$

Overige kostenposten

Regeling tegemoetkoming herplaatsing flexwoningen (RTHF)¹⁶

Deze regeling komt er kortweg op neer dat als de woning na de (eerste of tweede) tijdelijke exploitatie onder de fictieve boekwaarde verkocht moet worden, het verschil tussen die boekwaarde en de verkoopwaarde gedeeld wordt door het Rijk, de gemeente en de woningcorporatie in de verhouding 60%, 25%, 15%. De regeling is voor investeerders in nieuwe flexwoningen. Deze regeling is dus een potentiële kostenpost voor de gemeente.

¹³ GBO is de gebruiksoppervlakte van een sociale huurwoning, oftewel de totale oppervlakte van de woning die door een bewoner nuttig gebruikt kan worden. Welke delen van de woning hiertoe behoren is gedetailleerd vastgelegd in de NEN norm NEN 2580, aldus de Corporatiestrategie (www.corporatiestrategie.nl).

¹⁴ Kornegoor, N. (2023): Rekenen aan flexwonen. Resultaten van onderzoek naar de financiële businesscase flexwonen. Utrecht: Finance Ideas rapportage.

¹⁵ Groot, J. et al. (2022): Flexwoningen als aanvulling op het woningaanbod. Een verkenning van de kansen en obstakels bij het realisatieproces. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

¹⁶ De regeling werd voorheen Financiële herplaatsingsgarantie genoemd.

4.1.2 Financiële regelingen voor huisvesting van statushouders

De gemeente kan gebruik maken van de volgende financiële regelingen van het Rijk voor het realiseren van tijdelijke, flexibele woonoplossingen voor statushouders. Deze regelingen worden uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen (SFT)

De Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen, ook wel bekend als de flexwoningenregeling, is een initiatief van de Rijksoverheid om de bouw en transformatie van flexibele en transformatiewoningen te stimuleren. De regeling is onder andere gericht op Oekraïense ontheemden en statushouders. De gemeente ontvangt een Rijksbijdrage per woning van maximaal € 7.800 (en maximaal € 5.000.000 per gemeente).

Overige financiële regelingen vanuit het Rijk

Overige regelingen zijn de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen en de Hotel – en Accommodatieregeling (HAR). De gemeente Noardeast-Fryslân heeft in 2023 € 85.000 ontvangen uit de Regeling Huisvesting aandachtsgroepen 2023. Wie er onder aandachtsgroepen (spoedzoekers naar huisvesting) valt definieert de gemeente in 2023 zelf. Of deze gelden zijn besteed voor het huisvesten van statushouders is ons niet bekend. Bij de HAR gaat het huisvesten van statushouders in bijvoorbeeld recreatieparken en hotels¹⁷. Het college van B&W van de gemeente Noardeast-Fryslân heeft reeds te kennen gegeven waarschijnlijk geen gebruik te maken van deze regeling, omdat er nagenoeg geen beschikbare hotelaccommodatie beschikbaar is in de gemeente¹⁸.

Tot slot kan de gemeente gebruik maken van de Regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders (tot 2026) om de huisvesting voor gezinnen van 6 of meer vergunninghouders te versnellen. Voorwaarde voor gebruik van de regeling is dat het COA een groot gezin (6 of meer personen) koppelt aan de gemeente. In 2025 en 2026 stelt het Rijk € 3,7 miljoen per jaar beschikbaar. De maximumhoogte in 2023 die per aanvraag voor een specifieke uitkering kan worden verleend bedraagt € 35.000 voor een groot gezin van zeven tot en met negen personen en € 50.000 voor een groot gezin van tien personen of meer. De middelen kunnen onder meer besteed worden aan de verbouw of transformatie van bestaande woningen¹⁹.

4.2 Wet inburgering (2021)

De regierol bij de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering (2021) (Wi2021) ligt bij de gemeente en brengt veel nieuwe taken, en dus nieuwe kostenposten, met zich mee.

Bekostiging van de wet

De gemeenten ontvangen gelden voor de uitvoering van de Wi2021²⁰. Deze gelden worden verstrekt via de Algemene Uitkering van het gemeentefonds en behoren tot de structurele uitvoeringskosten van de Wi2021 – er is dus geen bedrag per statushouder vastgesteld voor deze specifieke taak. Aan deze gelden zijn geen bestedingsvoorwaarden verbonden, dus gemeenten kunnen zelf bepalen waarvoor en hoe zij het uitvoeringsbudget inzetten. De uitvoeringskosten zijn wel gedefinieerd. Onder uitvoeringskosten vallen kosten voor: brede intake, PIP en voortgang, ontzorgen en overige uitvoeringskosten (zoals inkoop en beleidsondersteuning). Zie de bijlage voor een onderverdeling in alle deelprocessen en activiteiten die vallen onder de Wi2021.

¹⁷ De gemeente ontvangt per statushouder eenmalig een vast bedrag van € 8.280 per statushouder voor de bekostiging van het tijdelijke onderdak en € 1.000 ten behoeve van diens begeleiding. Met dat bedrag kan de gemeente tot 6 maanden het tijdelijke onderdak en adequate begeleiding van statushouders bekostigen.

¹⁸ Bron: Brief Burgemeester en wethouders van 28 juni 2024, getiteld “Financieringsmogelijkheden m.b.t. huisvesting statushouders”.

¹⁹ Bron: Volkshuisvesting Nederland, Loket regeling Huisvesting Grote Gezinnen Vergunninghouders geopend (juni 2024).

²⁰ Bron: Divosa.nl, <https://www.divosa.nl/publicaties/handreiking-financieel-ontzorgen-en-financiele-zelfredzaamheid/handreiking-financieel-0/wettelijk-kader/gemeentelijk-budget-voor-de-uitvoering>

Daarnaast ontvangen gemeenten twee specifieke uitkeringen (SPUK) ter bekostiging van inburgeringsvoorzieningen onder de Wi 2021:

- **de SPUK Inburgeringsvoorzieningen:** onder kosten voor inburgeringsvoorzieningen vallen de kosten voor de leerroutes, de module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP), maatschappelijke begeleiding, het participatieverklaringstraject (PVT) en de inzet van tolken.
- **SPUK Onderwijsroute:** eerder is gebleken dat de middelen onder reguliere SPUK Inburgeringsvoorzieningen voor gemeenten ontoereikend waren om de onderwijsroute in te kopen. Voor de jaren 2022 en 2023 is gekozen om dit via een SPUK uit te keren aan gemeenten, dit gaat om € 15 miljoen per jaar voor alle gemeenten samen.

Aan de specifieke uitkeringen die gemeenten ontvangen voor inburgeringsvoorzieningen en de onderwijsroute is dus wel een bestedingsdoel gebonden. Belangrijk om mee te delen is dat het budget voor uitvoeringskosten onderdeel van het Gemeentefonds en niet meebeweegt met de instroom van statushouders. Het budget loopt mee met de reguliere accesssystematiek van het Gemeentefonds²¹. In de jaarverslagen 2022 en 2023 van de gemeente Noardeast-Fryslân worden de volgende ontvangen gelden weergegeven voor het uitvoeren van de Wi 2021.

Tabel 4.3. Financiële cijfers Wi 2021 (2022)

	Bedrag	Opmerkingen
Wet inburgering nieuwkomers	€ 285.664	Vooruit ontvangen bedrag vanuit het Rijk per 31 december ter dekking van lasten volgend begrotingsjaar
Inburgering en maatschappelijke begeleiding statushouders	€ 131.00	Gereserveerd vanuit de Algemene uitkeringen (incidenteel beschikbaar gestelde middelen)

Bron: Jaarverslag 2022, p. 101 en p. 203

Tabel 4.4 Financiële cijfers Wi 2021 (2023)

Saldo 01-01-2023	Toevoegingen 2023	Aangewend 2023	Vrijval 2023	Saldo 31-12-2023
€ 285.664	€ 352.125	- € 185.232	- € 164.808	€ 287.749

Bron: Jaarverslag 2023, p. 196

Het clusterhoofd Mienskip heeft met Enneüs onderstaande uitvoeringskosten voor de Wi 2021 gedeeld.

Tabel 4.5 Kostenposten voor de uitvoering Wi 2021 op basis van interne basisgegevens van de gemeente

Onderwerp	Aantal	Kosten per jaar
Caseload van 1 fte consulent nieuwkomers	90	€ 86.757
Caseload van 1 fte integratiecoach	50	€ 86.757
Kosten bijstandsuitkering (inclusief uitvoeringskosten)	1	€ 20.000
Totale uitvoeringskosten		€ 193.514

Voor het berekenen van de uitvoeringskosten van de Wi 2021 per statushouder hebben we besloten om uit te gaan van de aangewende middelen in 2023 (dus niet hierboven weergegeven tabel). Uit het *Overzicht huisvesting vergunninghouders* van

Uitvoeringskosten Wi 2023: € 185.232/ 66 statushouders = € 2.806 per statushouder

€ 2.806 x 100 statushouders = € 280.600,-

²¹ Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 heeft het Rijk als gevolg van een hogere instroom van inburgeringsplichtigen extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor gemeenten (de asieldeal). Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeringsplichtigen passende ondersteuning te bieden. Deze middelen worden aan het gemeentefonds toegevoegd en via de Algemene Uitkering uitgekeerd aan gemeenten over de periode 2022 t/m 2024.

de Rijksoverheid zien we dat de gemeente in 2023 66 statushouders gehuisvest heeft. Op basis hiervan kunnen we de uitvoering van de wet per statushouder berekenen:

Onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix²² heeft in 2019 berekend welke incidentele invoeringskosten en structurele uitvoeringskosten naar verwachting op gemeenten afkomen voor de uitvoering van de wet. Dit hebben zij gedaan door het inburgeringstraject (d.w.z. de uitvoering van de wet) op te delen in negen verschillende deelprocessen. Aan elke stap in het proces hangt een prijskaartje. Voor sommige deelprocessen kun je de kosten per inburgeraar berekenen, voor andere processen de kosten per gemeente weergegeven (op basis van de omvang van de gemeente). Ten slotte zijn er processen waarvan de kosten zijn berekend met een opslag op de personeelstarieven. In de bijlagen hebben we een overzicht gegeven van de uitvoeringskosten per deelproces. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de deelprocessen die de uitvoering van de Wi 2021 voor gemeenten met zich meebrengt:

Tabel 4.6. Deelprocessen uitvoering Wi 2021.

Activiteiten Wi2021	Beschrijving
Brede intake en PIP	Omvat de eerste stappen in het inburgeringstraject onder regie van de gemeente, waaronder het persoonlijk Participatie- en Inburgering Plan (PIP).
Voortgang en handhaving	Omvat het monitoren en samen met de inburgeraar bespreken van de uitvoering van het PIP, en eventuele handhaving hiervan.
Aanbieden van leerroutes	Omvat de activiteiten die een gemeente onderneemt om taaltrajecten aan te bieden, doorgaans door die bij externe partijen in te kopen.
Ontzorgen	Omvat trajecten om bijstandsgerechtigde inburgeringsplichtigen zelfredzaam te maken op het gebied van financiën.
Participatieverklaringen	Het participatieverklaringstraject (PVT) omvat een cursus over de kernwaarden van Nederlandse samenleving, een excursie en ondertekening van de verklaring.
Module arbeidsmarkt en participatie	Deze module (afgekort MAP) omvat een cursus en een of meerdere praktische activiteiten gericht op de arbeidskansen van de inburgeraar.
Maatschappelijke begeleiding	Omvat in het nieuwe stelsel begeleiding bij praktische zaken en voorlichting over leefgebieden en maatschappelijke instituties.
Beleid en sturing	Omvat de processen die nodig zijn om de bovenstaande primaire processen richting te geven.

Bron: AEF (2019: 17).

4.3 Sociaal Domein

In de onderstaande tabel zijn de kosten die de gemeente in 2023 voor het Sociaal Domein maakte weergegeven.

Tabel 4.7: Overzicht baten en lasten 2023. Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Onderwerp		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaarrekening	Saldo
Baten	Wmo (maatschappelijke participatie)	5.192	13.814	10.139	-3.676
	Inkomensondersteuning	15.461	15.255	19.794	4.539

²² Bron: AEF (2019): Veldonderzoek kosten nieuw inburgeringsstelsel. GV533/Rapport.

	Jeugdwet	0	38	95	57
Lasten	Wmo (maatschappelijke participatie)	-21.192	-26.341	-20.844	5.947
	Inkomensondersteuning	-21.635	-21.500	-24.669	-3.170
	Jeugdwet	-14.636	-18.327	-20.069	-1.742

Bron: Jaarrekening 2023, pp. 39-42.

4.3.1 Participatiewet

Statushouders in de bijstand: landelijke cijfers

Anderhalf jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning, ontvangt 90% van de 18-tot 65-jarigen die in 2014 een vergunning hebben gekregen, een uitkering. Drie jaar later – 4,5 jaar na het verkrijgen van een vergunning – is dit percentage gedaald naar 51%. Nog eens anderhalf jaar later (zes jaar na het verkrijgen van de vergunning) ontvangt 43% van het cohort een uitkering. In juni 2022 heeft 55,1% van de statushouders een bijstandsuitkering, een mogelijk stijging ten gevolge van de coronacrisis²³. In 97% van de gevallen gaat dit om een bijstandsuitkering (CBS 2024: 70)²⁴. Naar verloop van tijd zitten statushouders hierdoor minder vaak in de bijstand.

Bijstand in Noardeast-Fryslân

Aandeel huishoudens dat in de bijstand zit is 4,2% in Noardeast-Fryslân. Noardeast-Fryslân telt 20.140 huishoudens, dus dat zijn 846 huishoudens in de bijstand. Bron: waarstaatjegemeente.nl. Uit het Jaarverslag 2023 (p. 35) blijkt dat het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners 291,50 is. $292 \times 4,5 = 1.314$ personen in de bijstand.

Lasten inkomensondersteuning: €24.669.000

Baten inkomensondersteuning: €19.794.000

Netto kosten: €4.875.000

De netto gemiddelde kosten per inwoner met een bijstandsuitkering waren dus $4.875.000/1.314 = € 3.710$ per persoon.

Het percentage statushouders dat een uitkering krijgt (cohort 2014) is gedaald van 90% in 2015 naar 55% in 2022. Het gemiddelde percentage in deze periode is dus $90+55/2 = 72,5\%$. Aangezien het om 97% van de gevallen om een bijstandsuitkering gaat maken we de volgende rekensom: $0,97 \times 72,5 = 70,3$.

$€ 3.710$ uitvoeringskosten P-wet p.p. $\times 70,3$ statushouders = **€ 260.813**

4.3.2 Jeugdwet

Jeugdige statushouders en jeugdhulp: landelijke cijfers

Na een toename tussen 2016 en 2018 van het aandeel jongeren (met een status) met een vorm van jeugdzorg in Nederland van 5% naar 8%, is het percentage met 8% in 2019 en 2020 stabiel gebleven en in 2021 licht gestegen naar 9% (CBS 2023: 74). Het gebruik van jeugdzorg door amv's wijkt nauwelijks af van dat van de totale groep jongere statushouders op landelijk niveau (CBS 2023: 74).

²³ Zie ook onderzoek van Divosa: <https://www.divosa.nl/publicaties/factsheet-statushouders-en-gezinsmigranten-rapportage-inburgering-onderwijs-werk-en-0/bijstand-statushouders/percentage-de-bijstand-neemt-verder-af>

²⁴ CBS (2024): Asiel en Integratie. Cohortonderzoek asielzoekers en statushouders. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jeugdhulp in Noardeast-Fryslân

Het landelijke percentage van jeugdige statushouders dat gebruik maakt van jeugdhulp is te vergelijken met het aandeel jongeren dat jeugdhulp ontvangt in de gemeente Noardeast-Fryslân. Uit het Jaarverslag 2023 (p. 35) blijkt dat het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp met en zonder verblijf in de gemeente Noardeast-Fryslân in totaal 10,4% (jeugdbescherming en jeugdreclassering niet meegerekend). Op basis van beschikbare data is het niet mogelijk om een beeld te vormen over het aandeel statushouders in dit percentage.

Tabel 4.8: Percentage dat jeugdhulp ontvangt

	Percentage
Minderjarige statushouders in Nederland	9,0%
Jongeren in Noardeast-Fryslân	10,4%

Tabel 4.9: Aandeel jongeren in de gemeente Noardeast-Fryslân

Jongeren per gemeente (per leeftijdscategorie) 2024	Percentage
0-4 jaar	3,8%
4-12 jaar	8,5%
12-18 jaar	7,4%
Totaal 0-18 jaar	19,7%

Bron: CBS.nl dashboard bevolking

De gemeente Noardeast-Fryslân telt 45.866 inwoners in 2024²⁵. Er zijn in de gemeente 9.036 jongeren tot 18 jaar ($0,197 \times 45.866$). **940 jongeren** maken gebruik van jeugdhulp in de gemeente.

Lasten jeugdhulp: €20.069.000

Baten jeugdhulp: €95.000

Netto kosten: €19.974.000

De netto gemiddelde kosten per inwoner met jeugdhulp waren dus $19.974.000/940 = € 21.245$ per persoon. Van 100 statushouders 31% < 18 jaar. 9% ontvangt jeugdhulp.
 $€ 21.245 \times (0,09 \times 31 = 2,8) = € 59.274,-$

4.3.3 Wmo

Wmo-gebruik in Noardeast-Fryslân

Uit het Jaarverslag 2023 (p. 35) is het aantal unieke cliënten met een maatwerkarrangement in de Wmo 750 per 10.000 inwoners. Dat is $750 \times 4,5 = 3.375$ inwoners met maatwerkvoorziening in de Wmo. Uit het jaarverslag blijkt dat deze data zijn gebaseerd op de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD).

Lasten Wmo: €20.844.000

Baten Wmo: €10.139.000

Netto Wmo: € 10.705.000

²⁵ Bron: allecijfers.nl

De netto gemiddelde kosten per inwoner met ondersteuning uit de Wmo waren dus $10.705.000/3.375 = €3.171$ per persoon.

De nieuwe data laten zien dat in Nederland in totaal 1.247.990 unieke personen in 2023 gebruik hebben gemaakt van een Wmo-maatwerkvoorziening. In 2023 telde Nederland 17.810.000 inwoners. $1.247.990/17.810.000 = 7,00\%$ van de Nederlanders maakt gebruik van een maatwerkvoorziening Wmo. Bij gebrek aan data extrapoleren we dit percentage op de populatie statushouders. 7 op 100 statushouders zou dan een Wmo-indicatie hebben.

$€ 3.171 \times 7 = € 22.197,-$

5 | Indirecte maatschappelijke kosten

In dit hoofdstuk bespreken we de indirecte maatschappelijke kosten die de huisvesting van een statushouder met zich mee brengt voor de samenleving. We zullen ons hier beperken tot zorgkosten en onderwijskosten, omdat statushouders voornamelijk van deze voorzieningen gebruik zullen maken. De bredere maatschappelijke baten zullen naar verwachting in eerste instantie beperkt zijn. Het gaat hierbij om economische baten die gepaard gaan met de huisvesting van statushouders, en hebben vooral betrekking op die statushouders die betaalde arbeid verrichten of vrijwilligerswerk doen.

5.1 Zorgkosten

Zodra asielmigranten een verblijfsvergunning hebben verkregen en niet meer in een COA-opvanglocatie verblijven, kunnen zij van de reguliere zorgsystemen gebruik maken. Zij zijn daarnaast ook verplicht een basisverzekering af te sluiten. Zodra statushouders een eigen woning hebben, schrijven zij zich in bij een huisartsenpraktijk in de gemeente. De huisartsenzorg voor de statushouder valt dan, net zoals voor iedere andere Nederlandse verzekerde, onder de Zorgverzekeringswet (Zvw).

5.1.1 Huisartsenzorg

Het aandeel statushouders dat één jaar na het verkrijgen van hun vergunning kosten maakt voor huisartsenzorg neemt voor de verschillende cohorten vanaf 2014 langzaam toe: van 86% voor cohort 2014 via 89% voor cohort 2015 tot 93% voor het cohort 2016 en 94% voor de cohorten 2017 en 2018 (CBS 2023: 72). Het zorggebruik blijft daarna stabiel voor 2019 en 2020.

Kerncijfers naar Nederlandse Zorgautoriteit (Nza)²⁶

- De totale kosten voor huisartsenzorg stijgen in 2023 met 10,1% naar 4,68 miljard euro.
- Het aantal consulten/visites stijgt van 78,2 miljoen in 2022 naar 79,8 miljoen in 2023.
- Het gemiddeld aantal reguliere consulten/visites per verzekerde patiënt blijft gelijk.

Kosten gemiddeld consult huisarts	€ 58,65
Gemiddeld aantal consulten per verzekerde per jaar (2023)	4,7 ²⁷
Totaal huisartskosten per jaar in Nederland per verzekerde	€ 276
Uitgaande van huisvesting 100 statushouders	€ 27.600

Als huisartsen zorg moeten verlenen aan statushouders die het Nederlands niet machtig zijn, kunnen zij kosteloos gebruik maken van de tolkentelefoon. De kosten hiervan worden vergoed door het Fries Fonds Achterstandswijken (FFA) als aan enkele criteria wordt voldaan (in 2012 is het Rijk gestopt met financiering van tolken in de zorg). Tolkendiensten die niet aan deze criteria voldoen moeten huisartsen zelf betalen²⁸.

5.1.2 Tandartsenzorg

Kerncijfers Nederlandse Zorgautoriteit (Nza)²⁹

- De uitgaven aan Zvw en aanvullend verzekerde mondzorg bedragen ruim 2,8 miljard in 2023. Dit is een stijging van 5,8% ten opzichte van 2022.

²⁶ Bron: <https://www.nza.nl/zorgsectoren/huisartsenzorg/kerncijfers-huisartsenzorg>

²⁷ Hierbij zij aangetekend dat het gemiddeld gebruik van huisartsenzorg van een statushouder en van een Nederlander kan verschillen. Bij deze berekening zijn we van het gemiddeld aantal consulten per Nederlander uitgegaan.

²⁸ Bron: <https://friesfondsachterstandswijken.frl/tolkentelefoon/>

²⁹ Bron: <https://www.nza.nl/zorgsectoren/mondzorg/kerncijfers-mondzorg>

- De cijfers gaan alleen over mondzorg in de Zvw en aanvullende verzekeringen. Mondzorg ten laste van de Wlz en van patiënten die mondzorg niet bij hun verzekeraar hebben gedeclareerd zitten niet in deze cijfers.

Totale kosten mondzorg (zvw en aanvullende verzekeringen) 2023 (in miljoenen)	€ 2.825.300.000
Aantal patiënten in de mondzorg 2023 (in miljoenen)	9.970.000
Jaarlijkse gemiddelde kosten in de mondzorg per patiënt	€ 283
Uitgaande van 100 statushouders	€ 28.300

5.2 Onderwijskosten

Het CBS (2024: 58-59) constateert dat steeds meer statushouders onderwijs volgen. Voor de cohorten statushouders (2017-2021) schommelt de onderwijsdeelname in 2023 tussen 33% en 57%. Vooral amv's laten in de afgelopen jaren een steeds hogere onderwijsdeelname zien. Voor de cohorten na 2014 loopt het percentage onderwijsvolgenden in 2023 voor amv's geleidelijk op naar 82%, terwijl deze voor cohort 2020 iets daalt tot onder de 80% voor cohort 2021 en cohort 2022.

Naarmate statushouders langer in Nederland zijn, volgen zij vooral onderwijs op het niveau van middelbaar beroepsonderwijs (mbo), maar het CBS (2024: 60) constateert een stijging van deelname aan hbo en wo (van 2% in 2015, naar 10% in de periode tussen 2018 en 2023). Dus de overgrote meerderheid van de amv's stroomt uiteindelijk uit naar het mbo, maar ook steeds meer amv's volgen een hbo- of wo-opleiding. Omdat in de gemeente Noardeast Fryslân alleen mbo-onderwijs wordt aangeboden, beperken we ons alleen hiertoe.

5.2.1 Primair onderwijs

Uitgaven OCW aan po in 2022³⁰	€ 16.043.000.000 (16 miljard)
Aantal leerlingen in het po in 2022/2023	1.369.500
Gemiddelde overheidsuitgaven per leerling	€ 11.714

In Nederland wordt het (pre)primair onderwijs bijna geheel door het Rijk bekostigd (95,8%), huishoudens (3,6%) en bedrijven (0,6%) nemen het overige deel voor hun rekening.

5.2.2 Voortgezet onderwijs

Het Rijk betaalt het leeuwendeel van de schoolkosten van een leerling op de middelbare school. Dat is inclusief de kosten van schoolboeken en ander (digitaal) lesmateriaal. Niet gratis zijn atlanten, woordenboeken, rekenmachines, sportkleding, sommige stukken gereedschap, schoolkleding, schriften, multomappen en pennen: deze kosten komen voor rekening van de ouders³¹.

Uitgaven OCW aan vo in 2022³²	€ 12.678.000.000 (12,6 miljard)
Aantal leerlingen in het vo in 2022/2023	936.600
Gemiddelde overheidsuitgaven per vo-leerling	€ 13.536

³⁰ OCW in cijfers: <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/uitgaven/totale-uitgaven-aan-preprimair-onderwijs>

³¹ De VO-gids.

³² OCW in cijfers: <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/uitgaven/totale-uitgaven-aan-voortgezet-onderwijs>

De uitgaven in het voortgezet onderwijs gaan vooral naar onderwijsinstellingen. Ook het voortgezet onderwijs wordt bijna geheel door het Rijk bekostigd (88,8%), huishoudens (10,5%) en bedrijven (0,8%) nemen het overige deel voor hun rekening.

Totale onderwijskosten < 18 jaar

Berekening kosten primaire en voortgezet onderwijs: 31 van de 100 statushouders is minderjarig. 100% volgt onderwijs. Voor de gemiddelde uitgaven per leerling gaan we uit van €12.625 (gemiddelde kosten voor primair en voortgezet onderwijs). $\text{€ } 12.625 \times 31 = \text{€ } 391.375$.

5.2.3 Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Uitgaven OCW aan mbo in 2022³³	€ 6.100.000.000 (6,1 miljard)
Aantal leerlingen in het mbo in 2022/2023³⁴	482.800
Gemiddelde overheidsuitgaven per mbo-leerling	€ 12.635

Het grootste deel van de uitgaven aan mbo wordt door de Rijksoverheid gedaan, 64% van de totale uitgaven in 2022 (gelijk aan 6,1 miljard). Het overige deel wordt door huishoudens en bedrijven gefinancierd. Het Rijk bekostigt de mbo-instellingen en geeft studiefinanciering aan mbo-studenten. Bedrijven worden bovendien met een subsidie gedeeltelijk gecompenseerd voor de kosten van het begeleiden van stagiairs en mbo'ers in een leerwerktraject.

Berekening kosten mbo: 69 van de 100 statushouders is meerderjarig. Van hen volgt 83% een mbo-opleiding (zie de bijlage voor een bronvermelding van deze data). $\text{€ } 12.635 \times (0,83 \times 69 = 57) = \text{€ } 720.195$.

5.3 Maatschappelijke baten

Inkomen

Het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van statushouders die een vergunning kregen in 2014 bedroeg € 12.300 in 2015 en is geleidelijk aan gestegen naar € 20.700 in 2022.

Vrijwilligerswerk

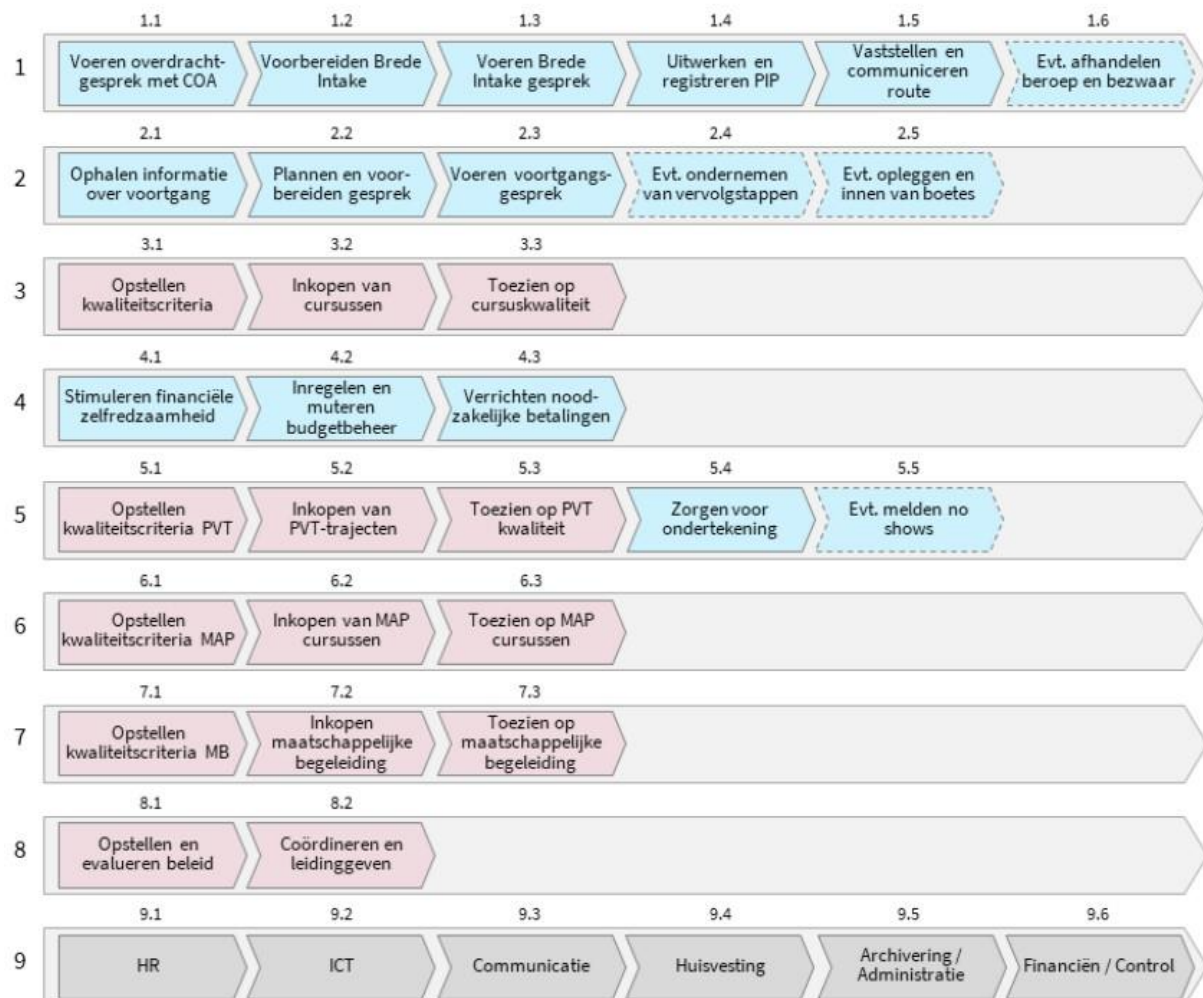
Door het doen van vrijwilligerswerk krijgen statushouders de kans om op een laagdrempelige manier een sociaal netwerk op te bouwen, de Nederlandse taal te oefenen, een dagritme te creëren en een zinvolle bijdrage te leveren. Op deze manier levert ook vrijwilligerswerk een belangrijke bijdrage aan de integratie van nieuwkomers. Voor het doen van vrijwilligerswerk is geen tewerkstellingsvergunning (TWV) vereist. Data voor het aantal statushouders dat vrijwilligerswerk doet in de gemeente Noardeast-Fryslân zijn niet bekend.

³³ OCW in cijfers: <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/middelbaar-beroepsonderwijs/uitgaven/totale-uitgaven-aan-middelbaar-beroepsonderwijs>

³⁴ CBS Statline, 21 juni 2024.

6 | Bijlage

Differentiatie in deelprocessen en bijbehorende uitvoeringskosten Wet Inburgering (2021)

Weergave van deelprocessen van de uitvoering van de wet.

Blauwe deelprocessen zijn uitgedrukt in kosten per inburgeraar - Rode deelprocessen zijn uitgedrukt in kosten per gemeente - Grijs deelprocessen zijn als opslag verwerkt in de blauwe en rode deelprocessen³⁵.

Activiteit	Berekening	Kosten
• Brede intake en PIP		
1.1 Voeren overdrachtsgesprek met COA	1,5 uur x 55,24	82,86
1.2 Voorbereiden Brede Intake	1 uur x 55,24	55,24
1.3 Voeren Brede Intake Gesprek	2,5 uur x 55,24	138,10
1.4 Uitwerken en registreren PIP	1,5 uur x 55,24	82,86
1.5 Vaststellen en communiceren PIP en leerroute	1,5 uur x 55,24	82,86
1.6 Afhandeling bezwaar en beroep	1,5 uur x 59,49	89,24
• Voortgang en handhaving		
2.1 Ophalen van informatie over de voortgang	2,6 uur x 55,24	143,62
2.2 Plannen en voorbereiden van een voortgangsgesprek	2 uur x 55,24	111,08

³⁵ Bron: AEF (2019): Veldonderzoek Kosten nieuw inburgeringsstelsel. GV533/Rapport.

2.3 Voeren van het voortgangsgesprek met de inburgeraar	10 uur x 55,24	552,40
2.4 Ondernemen van vervolgstappen na een voortgangsgesprek	1,63 uur x 55,24	90,04
2.5 Opleggen en innen van boetes	0,16 uur x 55,24	8,84
• Aanbieden van leerroutes		
3.1 Opstellen van kwaliteitscriteria	0,05fte x 125.358,71	6.257,94
3.2 Inkopen van taaltrajecten	0,08fte x 112.610,37	9.008,83
3.3 Toezien op de cursuskwaliteit	0,02fte x 112.610,37	2.252,21
• Ontzorgen		
4.1 Stimuleren van financiële zelfredzaamheid	14 uur x 55,24	773,36
4.2 Inregelen en muteren van de verplicht ontzorgen	2 uur x 51	102
4.3 Uitvoeren verplicht ontzorgen	4 uur x 51	204
• Participatieverklaringen		
5.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor PVT-trajecten	0,01fte x 125.358,71	1.253,59
5.2 Inkopen van PVT-trajecten	0,02fte x 112.610,37	2.252,21
5.3 Toezien op de kwaliteit van PVT-trajecten	0,005fte x 112.610,37	563,05
5.4 Zorgen voor ondertekening van de participatieverklaring	1,25 uur x 51	63,75
5.5 Melden van no-shows	0,2 uur x 55,24	11,05
• Module arbeidsmarkt en participatie		
6.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor MAP	0,01fte x 125.358,71	1.253,59
6.2 Inkopen van MAP	0,02fte x 112.610,37	2.252,21
6.3 Toezien op de kwaliteit van MAP	0,005fte x 112.610,37	563,05
• Maatschappelijke begeleiding		
7.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor maatschappelijke begeleiding	0,01fte x € 125.358,71	1.253,59
7.2 Inkopen van maatschappelijke begeleiding	0,02fte x 112.610,37	2.252,21
7.3 Toezien op de kwaliteit van de maatschappelijke begeleiding	0,005fte x 112.610,37	563,05
• Beleid en sturing		
8.1 Opstellen en evalueren van beleid	0,4fte x 125.358,71	50.143,48
8.2 Coördineren en leidinggeven	0,02fte x 123.988,26 (gemiddeld)	2.051,44

Let wel: het gaat hier slechts om de kosten voor de uitvoering van ieder deelproces, niet om totale kosten voor de uitvoering van de wet. Voor de kosten voor coördineren en leidinggeven is alleen uitgegaan van structurele kosten voor de gemeente op basis van fte. Loonkosten en uurtarieven zijn berekend op basis van *Handleiding Overheidstarieven 2024*. HOT-tarieven gemiddelde totale kosten per salarisschaal CAO Rijk in 2024. We gaan uit van het uurtarief op basis van contracturen, ex btw.

Schaal	Loonkosten per mensjaar (inclusief overhead van € 26.000)	Na correctie (formule AEF)	Uurtarief (contract uren, ex btw)	Na correctie (formule AEF)
8	€ 91.000	€ 96.674,94	€ 48	€ 51,00
9	€ 99.000	€ 105.173,83	€ 52	€ 55,24
10	€ 106.000	€ 112.610,37	€ 56	€ 59,49
11	€ 118.000	€ 125.358,71		

Bij de berekening van het aantal fte's gebruiken we de categorie middelgrote gemeente (tussen de 30.000 en 80.000 inwoners).

De loonkosten en uurtarieven hebben we berekend op basis van de correcties die door AEF (2019: 15) zijn toegepast. Hieronder puntsgewijs:

- de HOT-tarieven zijn opgesteld voor de Rijksoverheid, niet voor gemeenten. De loonkosten van gemeenteambtenaren liggen gemiddeld gezien 2,7% lager dan de loonkosten van Rijksambtenaren.
- de HOT-tarieven gaan voor de huisvesting van deze ambtenaren uit van de prijzen binnen de Randstad. Als prijzen buiten de Randstad worden meegerekend, kan de huisvestingscomponent 6,3% lager zijn. Dat is gemiddeld 0,4% lager op het totaal.
- dit onderzoek neemt in de personeelstarieven een opslag mee voor de leidinggevend en/of coördinatoren. Met de assumptie van 1 leidinggevende per 18 medewerkers, die één salarisschaal hoger werkt, worden de tarieven 6,1% hoger per medewerker.
- zoals hierboven beschreven zijn de meeste overheadskosten al in de HOT-tarieven van 2024 verwerkt, maar de kosten van ondersteunende organisatieonderdelen niet. De HOT 2017 vermeldde daar wel een opslag voor die, met een aantal assumpties, neerkomt tarieven die 3,3% hoger liggen.

Onderzoeksverantwoording kenmerken statushouders

Leeftijdopbouw statushouders (juni 2022) ³⁶

Leeftijdscategorie	Percentage
5-17 jaar	30,5%
18-26 jaar	19%
27-44 jaar	36,2%
45-65 jaar	14,2%

Onder het vergunningscohort 2014 was slechts 1,5% 65 plus.

Onderwijsdeelname statushouders

Cijfers CBS (cohort 2018) ³⁷

- Onderwijsdeelname 12-18 jaar: 100%
- Onderwijsdeelname: 18-23 jaar: 87%
- Onderwijsdeelname: > 23 jaar: 14%

Onderwijsniveau (cohort 2018)

Leeftijdscategorie	Primair en voortgezet onderwijs	Mbo	Hbo en universiteit
< 18 jaar	100%	0%	0%
18-23 jaar	10%	84%	5%
> 23 jaar	0%	82%	18%

³⁶ <https://www.divosa.nl/publicaties/factsheet-statushouders-en-gezinsmigranten-rapportage-inburgering-onderwijs-werk-en-0/demografische-kenmerken-statushouders/leeftijd>

³⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/23/toename-aandeel-statushouders-dat-na-5-jaar-onderwijs-volgt>

Hoofdkantoor Groningen

Schweitzerlaan 4
9728 NP Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht

Arthur van Schendelstraat 650
3511 MJ Utrecht

T. 050 – 711 52 55
info@enneus.nl
www.enneus.nl